

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันคอมพิวเตอร์เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันมากขึ้น มีการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการบริหารงานต่าง ๆ เกือบทุกด้าน ตั้งแต่ด้านการศึกษา ด้านธุรกิจต่าง ๆ ด้านอุตสาหกรรม ด้านการบันเทิงและโฆษณา ด้านการแพทย์ ด้านการสืบสวน-สอบสวน (ภัทรสินี ภัทรโกศล และ สมใจ บุญศิริ, 2538) ตลอดจนนำมาใช้ในการออกแบบและเขียนภาพโครงสร้างที่สลับซับซ้อน เช่น การก่อสร้างอาคารและอากาศยาน เพราะคอมพิวเตอร์มีความเที่ยงตรง แม่นยำ และการคำนวณที่รวดเร็วแม่นยำ และยังมีหน่วยความจำในการเก็บข้อมูลได้เป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้คอมพิวเตอร์จึงได้รับความเชื่อถือว่าเป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อมวลมนุษยชาติ (บุณรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์, 2530)

เป็นที่คาดกันว่า ค.ศ. 2000 เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์จะเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของมนุษย์อย่างแยกไม่ออก ระบบสื่อสารโทรคมนาคม สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ จะใช้เทคโนโลยีที่มีส่วนของคอมพิวเตอร์เข้ามาเป็นส่วนประกอบ คอมพิวเตอร์จะเป็นประติษฐ์กรรมที่สำคัญ และเป็นหัวใจของการพัฒนาทุกด้าน (เย็น ภู่วรรณ และ ชัยยงค์ วงศ์ชัยวัฒน์, 2537)

ในสถาบันการศึกษา คอมพิวเตอร์กลายเป็นอุปกรณ์จำเป็นที่ทุกสถาบัน ต้องจัดหาไว้ใช้งาน เพราะคอมพิวเตอร์ช่วยให้การบริหารงานเป็นไปอย่างรวดเร็ว ถูกต้อง (สุโขทัยธรรมมาธิราช ; มสธ., 2529) สามารถช่วยงานด้านการศึกษา เช่น งานทะเบียนนักเรียน งานการเงิน งานพัสดุ-ครุภัณฑ์ การจัดทำเอกสาร การประชาสัมพันธ์ งานด้านสารบรรณ และงานอื่น ๆ ได้เป็นอย่างดี

จากการสำรวจเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออก เฉียงเหนือ พบว่า การนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในโรงเรียนมีประโยชน์และมีความจำเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านการจัดระบบการเรียนการสอน การจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศ

โปรแกรมสำเร็จรูปที่มีใช้ในโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโปรแกรมสำเร็จรูปที่มีใช้กันอยู่ทั่ว ๆ ไป เช่น โปรแกรม CU-WRITER ราชวิถี WORD PC dBASE FOXBASE Lotus 1-2-3 Microsoft Windows เป็นต้น ส่วนโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการบริหารงานทางการศึกษา เช่น โปรแกรมบริหารงานโรงเรียน โปรแกรมงานทะเบียนและวัดผล โปรแกรมงานการเงิน โปรแกรมช่วยจัดตารางสอน โปรแกรมห้องสมุด โปรแกรมงานพัสดุ-ครุภัณฑ์ ยังมีใช้ อยู่ในวงจำกัด ซึ่งส่วนใหญ่ได้มาจากการจัดซื้อ บางส่วนได้จากการพัฒนาขึ้นใช้เอง ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่และสำเนาจากบริษัทที่จำหน่ายเครื่องคอมพิวเตอร์ (จำนงค์ ภูมิพันธ์, 2533) โปรแกรมเหล่านี้ยังมีใช้อยู่ในปริมาณน้อย และสถาบันการศึกษา ยังมีความต้องการอยู่ในระดับมาก (ธีระศักดิ์ ละม่อม, 2537)

เขตการศึกษา 9 มีพื้นที่ครอบคลุมภาคอีสานตอนบน จำนวน 6 จังหวัด ได้แก่ ขอนแก่น อุดรธานี หนองคาย เลย สกลนคร และหนองบัวลำภู โรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษานี้ได้นำคอมพิวเตอร์เข้ามามีบทบาทและนำมาใช้ในโรงเรียนอย่างกว้างขวาง จากการสำรวจสภาพการมีคอมพิวเตอร์ใช้ในโรงเรียนต่าง ๆ ของสำนักงานสามัญศึกษา จังหวัด เขตการศึกษา 9 ปีการศึกษา 2538 แสดงให้เห็นว่า มีการนำคอมพิวเตอร์ เข้ามาใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาแล้วเกือบครบทุกโรงเรียน ทั้งด้านการเรียนการสอน และด้านการบริหารงานต่าง ๆ ในโรงเรียน (สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดในเขตการศึกษา 9, 2538) แต่จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและในเขตการศึกษา 9 พบว่า ยังมี การศึกษาในเรื่องนี้น้อยมาก โดยเฉพาะในเรื่องของการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการบริหารงานทางการศึกษานั้น มีการรายงานไว้เพียงเล็กน้อยและเป็นเพียงบางส่วนเท่านั้น ดังนั้นเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว และกำลังก้าวเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษาในโรงเรียน มัธยมศึกษา เขตการศึกษา 9 ผู้วิจัยจึงเห็นว่า มีความจำเป็นต้องศึกษาสภาพปัจจุบัน และ ปัญหาในการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการบริหารงานทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 9 ซึ่งนอกจากจะทำให้ทราบถึงสภาพการได้มา การมีโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำเร็จรูปเพื่อการบริหารงานทางการศึกษา ตลอดจนปัญหาในการใช้งานโปรแกรมต่าง ๆ เหล่านั้นแล้ว ยังใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาโปรแกรม

คอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อให้ตรงตามระบบงานและความต้องการของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 9 อย่างแท้จริง รวมทั้งเป็นข้อมูลในการจัดอบรมสัมมนาสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อันจะเป็นการเพิ่มศักยภาพให้แก่บุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษา และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการบริหารงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตการศึกษา 9

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป การมี การได้มา ซึ่งโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อการบริหารงานทางการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 9

1.2.2 เพื่อศึกษาปัญหาการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อการบริหารงานทางการศึกษาที่มีใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 9

1.3 ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย

1.3.1 การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อการบริหารงานทางการศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 9 เท่านั้น

1.3.2 การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการบริหารงานทางการศึกษา ที่พัฒนาขึ้นภายใต้ระบบภาษาไทยเท่านั้น

1.3.3 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 9 เท่านั้น

1.4 ข้อตกลงเบื้องต้น

ผู้ตอบแบบสอบถาม ตอบแบบสอบถามด้วยความเต็มใจ ตามสภาพความเป็นจริง

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.5.1 การบริหารงานทางการศึกษา หมายถึง การบริหารงานของโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายธุรการ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายบริการ

1.5.2 การบริหารงานฝ่ายวิชาการ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับ การวางแผนงานวิชาการ การบริหารงานวิชาการ การพัฒนาและส่งเสริมทางด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผลการเรียนและงานทะเบียนนักเรียน และการประเมินผลงานวิชาการ

1.5.3 การบริหารงานฝ่ายธุรการ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับ การวางแผนงานธุรการ การบริหารงานธุรการ การบริหารงานสารบรรณ การบริหารงานการเงินและการบัญชี การบริหารงานพัสดุ การบริหารงานทะเบียนและสถิติข้าราชการครู และลูกจ้างประจำ และการประเมินผลงานธุรการ

1.5.4 การบริหารงานฝ่ายปกครอง หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการวางแผนงานปกครองนักเรียน การบริหารงานปกครองนักเรียน การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม การแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน การประเมินผลงานปกครองนักเรียน

1.5.5 การบริหารงานฝ่ายบริการ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการวางแผนงานบริการ การจัดบริการน้ำดื่ม น้ำใช้ การจัดบริการโภชนาการ การจัดบริการสุขภาพอนามัย การจัดบริการห้องสมุด การจัดบริการโสตทัศนอุปกรณ์ การจัดบริการแนะแนว และการประเมินผลงานวิชาการ

1.5.6 โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อการบริหารงานทางการศึกษา หมายถึง โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปที่พัฒนามาจากโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปประเภทฐานข้อมูล เช่น dBASE FOXBASE CLIPPER หรือเขียนโดยภาษาคอมพิวเตอร์ต่าง ๆ เช่น ภาษาTURBOPASCAL ภาษา C ภาษาFORTRAN ภาษาBASIC เป็นต้น เพื่อใช้ในการด้านการบริหารงานทางการศึกษา เช่น โปรแกรมงานทะเบียนวัดผล โปรแกรมเงินเดือน โปรแกรมแกรมช่วยจัดตารางสอน โปรแกรมงานพัสดุ-ครุภัณฑ์ เป็นต้น

1.5.7 โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการบริหารงานทางการศึกษาที่พัฒนาขึ้นภายใต้ระบบภาษาไทย หมายถึง โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปที่พัฒนาโดยมีระบบจัดการด้านภาษาไทยเข้ามาเป็นส่วนประกอบเพื่อให้การแสดงผลทั้งทางจอภาพและทางเครื่องพิมพ์ รวมถึงระบบงานของโปรแกรมเป็นภาษาไทยทั้งหมด ยกเว้นที่ต้องการให้แสดงเป็นภาษาอังกฤษ

1.5.8 **สภาพปัจจุบัน** หมายถึง สภาพการมี การได้มา และการใช้งาน ซึ่งโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อการบริหารงานทางการศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 9 ซึ่งได้จากการตอบแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

1.5.9 **ปัญหา** หมายถึง ลักษณะที่ทำให้เกิดอุปสรรคหรือข้อขัดข้องต่าง ๆ ที่เป็นสาเหตุให้การปฏิบัติงานด้านใดด้านหนึ่งหรือทุกด้าน เกี่ยวกับการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อการบริหารงานทางการศึกษาไม่บรรลุจุดหมาย ซึ่งได้จากการตอบแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

1.5.10 **โรงเรียนมัธยมศึกษา** หมายถึง สถานศึกษาที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.1-ม.3)และ/หรือมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4-ม.6) ที่เป็นโรงเรียนรัฐบาลสังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตการศึกษา 9

เขตการศึกษา 9 หมายถึง ท้องที่การปฏิบัติงานและพัฒนการศึกษา ส่วนภูมิภาค มีพื้นที่ครอบคลุมจังหวัดในภาคอีสานตอนบน 6 จังหวัด ได้แก่ อุตรธานี หนองคาย สกลนคร เลย ขอนแก่น และหนองบัวลำภู

1.5.11 **ผู้บริหารโรงเรียน** หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 9 ซึ่งประกอบด้วย

- 1) หัวหน้าสถานศึกษา ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์ใหญ่ หรือครูใหญ่
- 2) ผู้ช่วยหัวหน้าสถานศึกษาทั้ง 4 ฝ่าย ได้แก่
 - 2.1) ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง หรือรักษาการผู้ช่วยฝ่ายปกครอง
 - 2.2) ผู้ช่วยฝ่ายธุรการ หรือรักษาการผู้ช่วยฝ่ายธุรการ
 - 2.3) ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หรือรักษาการผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ
 - 2.4) ผู้ช่วยฝ่ายบริการ หรือรักษาการผู้ช่วยฝ่ายบริการ

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1.6.1 ทราบถึงสภาพปัจจุบัน การมี การได้มาซึ่งโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สำเร็จรูปเพื่อการบริหารงานทางการศึกษาที่มีใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 9

1.6.2 ทราบปัญหาการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อการบริหารงาน ทางการศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 9

1.6.3 เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข และกำหนดแนวทางในการพัฒนา โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อการบริหารงานทางการศึกษา

1.6.4 เป็นข้อมูลในการจัดโครงการอบรมสัมมนา ด้านคอมพิวเตอร์แก่บุคลากร ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 9